MONIKA ŚPIEWAK-SZYJKA, MAŁGORZATA SAAR
Szczecin

**Analiza bieżącego stanu sektora innowacyjności
w województwie zachodniopomorskim oraz perspektywy
rozwoju w świetle nowego programowania finansowego
Unii Europejskiej 2014–2020**

Wprowadzenie

Współczesne przedsiębiorstwa i organizacje działają w otoczeniu bardzo silnej konkurencji. Aby zapewnić sobie warunki prawidłowego funkcjonowania i rozwoju, muszą szybko reagować na zachodzące na rynku zmiany poprzez wprowadzanie nowych wyrobów lub nowych technologii wytwarzania produktów oraz stosując odpowiednie formy marketingu.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się niskim poziomem nakładów na sferę badań i rozwoju (B + R). Mimo inwestycji i wsparcia otrzymanego w okresie 2007–2013, wciąż występują niedostatki infrastruktury badawczej i niski jest udział nakładów na prace badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwach. Barrierami rozwoju innowacyjności w regionie są m.in. duże koszty finansowe takiej działalności oraz bardzo wysoki odsetek mikro i małych firm, które posiadają ograniczoną zdolność do tworzenia nowych rozwiązań technologicznych.

Szansą na rozwój innowacyjności jest nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej (UE) 2014–2020, która ma na celu ograniczenie dysproporcji w rozwoju gospodarczym pomiędzy Polską a państwami wysoko rozwiniętymi.

Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy oraz wspieranie mechanizmów kreowania innowacyjnych rozwiązań traktowany jest priorytetowo w Unii Europejskiej. Rozwój szeroko pojętej innowacji jest we współczesnej Europie często traktowany jako odpowiedź na falę kryzysu, jaka nawiedziła globalną gospodarkę po 2008 roku. Wzrost znaczenia innowacji jako czynnika decydującego o pozycji konkurencyjnej kraju i regionu powoduje, że istotnym elementem dla rozwoju konkurencyjności polskich regionów jest zapewnienie wysokiego i stabilnego poziomu innowacji i stworzenie niezbędnych warunków do jej absorpcji¹.

1. Istota innowacji oraz rola poszczególnych podmiotów w kształtowaniu innowacyjności

Źródeł innowacyjności w lokalnych gospodarkach należy szukać w sieciach zależności pomiędzy przedsiębiorstwami, sektorem publicznym, uczelniami wyższymi i innymi instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość, a każdy z tych podmiotów może mieć znaczący wpływ na stymulowanie rozwoju innowacji. Od tych trzech zasadniczych grup uczestników procesów innowacyjnych zależy efektywność innowacyjności lokalnej gospodarki.

Pierwsza z wymienionych grup to sektor przedsiębiorstw. Polskie przedsiębiorstwa charakteryzują się niskim poziomem innowacyjności, co może być spowodowane okresem transformacji, podczas którego restrukturyzowano całe sektory gospodarki, a powstała luka technologiczna była wypełniana modyfikacją działań poprzez zakup maszyn i urządzeń, z pominięciem prowadzenia prac badawczo-rozwojowych.

Drugim zasadniczym uczestnikiem procesów innowacyjnych jest sektor instytucji wspierających działania przedsiębiorcze. Instytucjom otoczenia biznesu należy przypisać szczególną rolę w kontekście powiązań i współpracy, ponieważ stanowią one istotne dla regionu centra wspierania rozwoju przedsiębiorczości i konkurencyjności, wpływające m.in. na wzrost świadomości innowacyjnej, transfer wiedzy czy komercjalizację nowych technologii. Przyszłość regionu jest uzależniona od aktywności własnych środowisk wyspecjalizowa-

¹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020; Regiony, miasta, obszary wiejskie, dokument przyjęty przez radę ministrów dnia 13 lipca 2010 r., Warszawa 2010, s. 39–43.

nych w działaniach na rzecz poprawy poziomu innowacyjności oraz wzrostu lokalnej przedsiębiorczości².

Kolejną grupę stanowi sektor publiczny. Istotną rolę w tym zakresie odgrywają samorządy terytorialne, a w wymiarze ogólnokrajowym Ministerstwo Gospodarki oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz agencje rządowe, zwłaszcza Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości i Agencja Rozwoju Przemysłu. Mają one na celu wspieranie i promocję przedsięwzięć i programów proinnowacyjnych o zasięgu centralnym i regionalnym, wspomaganie organów administracji rządowej i samorządowej w zbieraniu i przetwarzaniu danych o potrzebach gospodarki w zakresie innowacyjności, wspieranie instytucji otoczenia przedsiębiorstw działających na rzecz wzrostu innowacyjności oraz nadzorowanie, koordynacja i wspieranie działań Krajowej Sieci Innowacji³.

W nowej gospodarce opartej na wiedzy istotne jest wyczulenie na zmiany rynkowe oraz szybkość reakcji na te zmiany, dlatego jest ona tak bardzo powiązana z branżą internetową i telekomunikacyjną. Podstawą gospodarki opartej na zaawansowanych technologiach jest kapitał intelektualny, który ma często dużo większą wartość niż inne aktywa w przedsiębiorstwie. Aby osiągnąć założony cel, jakim jest zrównoważony rozwój lokalnej przedsiębiorczości, konieczne są inwestycje w kapitał intelektualny, rozbudowę systemu informacji, jego technologii, ale także procedur organizacyjnych.

Działalność innowacyjna została opisana przez ustawodawcę jako *związana z przygotowaniem i uruchomieniem wytwarzania nowych lub udoskonalonych materiałów, wyrobów, urządzeń, usług procesów lub metod, przeznaczonych do wprowadzenia na rynek albo do innego wykorzystania w praktyce*⁴.

Literatura określa innowacyjność jako skłonność do odchodzenia od sprawdzonych sposobów działania na rzecz tworzenia i wprowadzania nowości,

² Por. P. Niedzielski, P. Narętkiewicz, M. Pluciński, M. Skweres-Kuchta, *Innowacyjność i struktury klastrowe w województwie zachodniopomorskim*, Transport – Spedycja – Logistyka, Szczecin 2008, s. 19.

³ Krajowa Sieć Innowacji(KSU) to grupa usługodawców w zakresie doradztwa o charakterze proinnowacyjnym w ramach Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw. KSU działa od 1996 roku z inicjatywy Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw (obecnie PARP), na mocy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (DzU 2000, nr 109, poz. 1158, z późn. zm.) powołującej PARP.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, DzU 2005, nr 179, poz. 144.

poszukiwania nowych pomysłów i rozwiązań oraz szybkiego ich wprowadzania do praktyki⁵ a innowację jako narzędzie wykorzystujące zmiany w otoczeniu do kreowania nowości z punktu widzenia jednostki w celu jej rozwoju⁶.

Według OECD (2015) innowacja jest to wprowadzenie lub zastosowanie nowego lub znacząco usprawnionego produktu (wyrobu lub usługi), procesu, nowej metody marketingowej lub organizacyjnej do praktyki biznesowej, organizacji pracy lub relacji zewnętrznych⁷. Innowacja jest ekonomicznym wykorzystaniem nowego pomysłu. Może dotyczyć wprowadzenia na rynek nowego towaru lub modyfikacji już istniejącego. Innowacja technologiczna natomiast, to wykorzystanie nowej lub lepszej techniki produkcji. Może też polegać na zastosowaniu nowej lub zmodyfikowanej metody zarządzania przedsiębiorstwem⁸. Realizacja procesu innowacyjnego prowadzi do przekształcenia koncepcji lub wyników badań w innowację, a przez to – do podniesienia efektywności danej organizacji. Innowacje dzielą się na takie, które dotyczą:

- procesów technologicznych, czyli usprawnień metod wytwórczych pozwalających obniżać koszty,
- produktów, czyli przyczyniające się do wyższej jakości produktów czy nowych ich asortymentów dostosowanych do potrzeb rynku, pozwalających uzyskać wyższe ceny,
- systemów zarządzania i organizacji przedsiębiorstw, zapewniające wyższą jakość i efektywność procesom decyzyjnym,
- zastosowania nowych materiałów i surowców bardziej ekonomicznych,
- wykrycia i rozwoju nowych rynków⁹.

W niniejszej publikacji autorki skoncentrowały się na analizie innowacji produktowych i procesowych. Innowacja produktowa jest to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań¹⁰. Innowacje procesowe natomiast to nowe lub znaczą-

⁵ J. Penc, *Encyklopedia zarządzania*, Łódź 2008, s. 247.

⁶ P. Niedzielski, P. Narętkiewicz, M. Pluciński, M. Skweres-Kuchta, *Innowacyjność i struktury klastrów*..., s. 14.

⁷ E. Skawińska, R.I., Zalewski, *Klastry biznesowe w rozwoju konkurencyjności i innowacyjności regionów*, PWE, Warszawa 2009, s. 91.

⁸ J. Black, *Słownik ekonomii*, Warszawa 2008, s. 147.

⁹ *Nowy słownik ekonomiczny przedsiębiorcy*, red. Z. Dowgiałło, Warszawa–Szczecin 2004, s. 143.

¹⁰ Por. *Raport o sytuacji Mikro i małych firm w roku 2013*, red. T. Kierzkowski Bank Pekao, Warszawa 2014, s. 73.

co ulepszone metody wytwarzania lub dystrybucji wyrobów i usług¹¹. Innowacje procesowe obejmują także nowe lub istotnie ulepszone techniki, urządzenia i oprogramowanie w działalności pomocniczej, takiej jak zaopatrzenie, księgowość, obsługa informatyczna i prace konserwacyjne¹².

2. Analiza wyników badań dotyczących innowacyjności w Polsce i w Europie

Wyniki badań działalności innowacyjnej przeprowadzone przez Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie¹³ wskazują, że w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz przedsiębiorstwach z sektora usług wyższy był udział tych firm, które w latach 2009–2011 wprowadziły innowacje procesowe, niż innowacje produktowe. W porównaniu do lat 2008–2010 odsetek podmiotów, które wprowadziły innowacyjny produkt oraz proces zmniejszył się zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych, jak i z sektora usług.

Zaprezentowane poniżej zestawienia dotyczą przedsiębiorstw aktywnie innowacyjnych oraz innowacyjnych w zakresie innowacji produktowych i procesowych.

Przedsiębiorstwo aktywnie innowacyjnie to takie, które w badanym okresie wprowadziło przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową albo realizowało w tym okresie przynajmniej jeden projekt innowacyjny, który został przerwany lub zaniechany w trakcie badanego okresu (niezakończony sukcesem), lub nie został do końca tego okresu ukończony (tzn. jest kontynuowany)¹⁴. Rysunek 1 wskazuje, że 14,1% zachodniopomorskich przedsiębiorstw przemysłowych było na przestrzeni lat 2009–2011 aktywnie innowacyjnymi. Znacznie gorzej prezentują się wyniki firm usługowych, które plasują województwo zachodniopomorskie na ostatnim miejscu (6,6% firm można uznać za aktywnie innowacyjnie).

¹¹ Ibidem.

¹² L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 30.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem, s. 21 i nast.

Rys. 1. Przedsiębiorstwa przemysłowe aktywne innowacyjnie w latach 2009–2011 według województw

Źródło: L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 23.

Rys. 2. Przedsiębiorstwa z sektora usług aktywne innowacyjnie w latach 2009–2011 według województw

Źródło: L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 24.

Przedsiębiorstwo innowacyjne w zakresie innowacji produktowych i procesowych – jest to przedsiębiorstwo, które w badanym okresie wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową (nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces)¹⁵. W ogólnym zestawieniu zachodniopomorskie przedsiębiorstwa przemysłowe zajmują trzecią od końca pozycję, ponieważ zaledwie nieco ponad 13% firm dokonało istotnych zmian w swojej działalności. Podobnie jak w przypadku zastawienia firm aktywnie innowacyjnych, również i w tym przypadku firmy usługowe z Pomorza Zachodniego wypadły najslabiej z wynikiem 6,5%. Niski poziom innowacyjności wśród zachodniopomorskich przedsiębiorstw wynika w dużym stopniu z braku środków finansowych na badania i rozwój oraz bardzo dużego odsetka mikro i małych firm w strukturze przedsiębiorstw. Niewielkie przedsiębiorstwa posiadają często ograniczoną zdolność do planowania strategicznych działań rozwojowych.

Rys. 3. Przedsiębiorstwa przemysłowe innowacyjne w latach 2009–2011 według województw

Źródło: L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 29.

¹⁵ L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw...*, s. 21 i nast.

Rys. 4. Przedsiębiorstwa z sektora usług innowacyjne w latach 2009–2011 według województw

Źródło: L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 24.

Niestety również Polska w porównaniu z innymi krajami europejskimi plasuje się na ostatnich pozycjach. Prawie 8% polskich przedsiębiorstw przemysłowych wprowadziło w badanym okresie innowacje produktowe i procesowe co stanowi ponad trzykrotnie mniejszy wynik w porównaniu z liderami rankingu. Analogicznie zaledwie 5% przedsiębiorstw z sektora usług wprowadziło takie innowacje, a w porównaniu z Islandią (32,7%) czy Portugalią (25%), Polska osiągnęła zdecydowanie słabszy wynik.

Rys. 5. Przedsiębiorstwa przemysłowe, które w latach 2008–2010 wprowadziły innowacje produktowe i procesowe według wybranych krajów Europy

Źródło: L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 34.

Rys. 6. Przedsiębiorstwa z sektora usług, które w latach 2008–2010 wprowadziły innowacje produktowe i procesowe według wybranych krajów Europy

Źródło: L. Dzida, A. Masłowska, M. Orczykowska, U. Orzechowska, J. Piotrowska, D. Rozkrut, M. Wegner, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012, s. 35.

Wyniki badań Głównego Urzędu Statystycznego potwierdzają ankiety przeprowadzone wśród mikro i małych firm w Polsce przez ekspertów z Banku Pekao SA opublikowanych w Raporcie za 2013 rok. W badanym okresie ¼ ankietowanych potwierdziła fakt wdrożenia innowacji produktowych w okresie ostatnich 12 miesięcy od momentu przeprowadzenia wywiadu, natomiast 27% przedsiębiorców planuje w ciągu najbliższego roku takie innowacje wprowadzić. W przypadku innowacji procesowej 16% badanych zadeklarowało jej wprowadzenie w ciągu ostatnich 12 miesięcy, ale aż 21% deklaruje wprowadzenie innowacji w ciągu najbliższego roku¹⁶.

Dużo skromniej przedstawia się wartość nakładów na innowacje. Prawie 2/3 firm, które deklarowały wprowadzenie innowacji zarówno produktowej jak i procesowej, wydało na ten cel kwotę mniejszą niż 10 000 zł. Jedynie 3% firm wydało na ten cel kwotę powyżej 100 000 zł. Inwestycje w innowacje są finansowane głównie ze środków własnych. Z kredytów na wdrażanie innowacji skorzystało zaledwie 11% firm. Taka sytuacja wynika głównie z niewielkich kwot przeznaczanych na tego typu działania.

W najbliższym roku plany przedsiębiorców w tym zakresie są dużo bardziej odważne. Aż 18% firm planuje sfinansować inwestycje kredytem bankowym, a 11% chciałoby skorzystać z dotacji unijnych¹⁷.

Analizując powyższe dane statystyczne oraz biorąc pod uwagę fakt konieczności rozwoju gospodarki opartej na wiedzy tak, by polskie przedsiębiorstwa mogły konkurować na arenie międzynarodowej, nowa perspektywa Unii Europejskiej na lata 2014–2020 kładzie szczególny nacisk na współpracę pomiędzy ośrodkami naukowo-badawczymi a przedsiębiorstwami i komercjalizację wyników badań naukowych.

¹⁶ *Raport o sytuacji Mikro i małych firm...*, s. 73–78.

¹⁷ *Ibidem*.

3. Programy krajowe i regionalne (na podstawie RPO województwa zachodniopomorskiego) mające na celu wzrost innowacyjności

3.1. Poziom krajowy

Jednym z priorytetów polityki Spójności w Unii Europejskiej na lata 2014–2020 jest inteligentny rozwój, rozumiany jako rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji. Stanowi on jeden z trzech priorytetów strategii Europa 2020. Innowacyjność europejskiej gospodarki, zwłaszcza na tle Stanów Zjednoczonych ale także innych krajów wysoko rozwiniętych jest niewystarczająca¹⁸. Celem Unii Europejskiej jest przeznaczanie na działalność badawczo-rozwojową 3% PKB w 2020 roku. Podobne zapisy znajdują się w Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz w regionalnych strategiach rozwoju i dotyczą wzmocnienia i wykorzystania gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia jego mieszkańców¹⁹. Stworzenie w Polsce środowiska sprzyjającego innowacjom powinno być jednym z priorytetowych kierunków rozwoju kraju. Dokumentami służącymi temu celowi będą m.in. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR) 2014–2020²⁰ oraz regionalne programy operacyjne.

W PO IR główny nacisk zostanie położony na wykorzystanie istniejących zasobów oraz konsolidację potencjału jednostek naukowych w ramach sieci powiązań i wspólnych projektów. Głównym celem programu będzie wspieranie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, poprzez zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową, w szczególności poprzez:

- wsparcie przedsiębiorstw w obszarach innowacyjności i działalności B + R,
- podniesienie jakości i interdyscyplinarności badań naukowych i prac rozwojowych,
- zwiększenie stopnia komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia badań naukowych i prac rozwojowych.

¹⁸ Udział wydatków na działalność badawczo-rozwojową w PKB wynosi w UE ok. 2%, podczas gdy w USA ok. 3%, a w Korei Płd. ok. 3,7%.

¹⁹ *Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020*, Warszawa 2014, s. 16 i nast.

²⁰ PO IR będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a alokacja środków wyniesie 8 614,1 mln EUR.

W celu zrealizowania powyższych działań program będzie koncentrował się m.in. na:

- rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw,
- wspieraniu tworzenia inicjatyw gospodarczych,
- podniesieniu jakości prac B + R oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej,
- wsparciu działań odpowiadających na potrzebę pogodzenia wzrostu gospodarczego i poprawy wyników ekonomicznych przy jednoczesnym ograniczeniu wykorzystania zasobów i zmniejszeniu presji na środowisko.

W ramach PO IR wyróżnić można następujące osie priorytetowe:

1. Oś priorytetowa (OP) I: *Wsparcie prowadzenia prac B + R przez przedsiębiorstwa oraz konsorcja naukowo-przemysłowe*, która obejmie tworzenie warunków infrastrukturalnych dla prowadzenia działalności B + R przez przedsiębiorstwa dla projektów o wartości powyżej 25 mln EUR.
2. Oś priorytetowa II: *Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach*, m.in. poprzez badania, prace rozwojowe oraz programy wspierające regionalne inteligentne specjalizacje.
3. Oś priorytetowa III: *Wsparcie otoczenia i potencjału innowacyjnych przedsiębiorstw*, w ramach której pomocą zostaną objęte projekty przedsiębiorstw o wysokim potencjale innowacyjnym. Wsparcie będzie ukierunkowane na projekty polegające na rozwoju technologii, która nie została jeszcze komercjalizowana i wykorzystana w praktyce o wartości powyżej 25 mln EUR.
4. Oś priorytetowa IV: *Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego*. Celem tej osi będzie stymulowanie współpracy nauki z biznesem poprzez bony innowacyjne. Przedmiotem wsparcia będzie zakup usługi polegającej na opracowaniu nowego produktu lub usługi, projektu wzorniczego, nowej technologii produkcji albo na znaczącym ulepszeniu wyrobu lub technologii produkcji.

3.2. Poziom regionalny

Podobną rolę we wspieraniu podejmowania działań innowacyjnych odegrają regionalne programy operacyjne. W 2011 roku został przygotowany dokument pt. *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego*.

skiego na lata 2011–2020²¹. Strategia wskazuje kierunek wykorzystania kapitału ludzkiego w Województwie Zachodniopomorskim, a także wyższych uczelni i instytucji otoczenia biznesu. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014–2020* jest jednym z elementów realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*. Program, którego celem jest umożliwienie dofinansowania projektów z funduszy strukturalnych będzie dotyczył różnych dziedzin począwszy od gospodarki, a kończąc na społeczności społecznej. *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020* dużą uwagę poświęca zagadnieniom innowacyjności, a zwłaszcza konieczności podniesienia jego poziomu w województwie, ponieważ bez niego przedsiębiorstwa nie będą w stanie w przyszłości uczestniczyć w gospodarce opartej na wiedzy²². Zgodnie z *Regionalną Strategią Innowacyjności Województwa Zachodniopomorskiego* niezbędnym elementem będzie wzmocnienie obszarów badawczych oraz stworzenie systemu wielokierunkowego transferu i komercjalizacji technologii oraz rozwiązań innowacyjnych. W tym celu, w ramach pierwszej Osi priorytetowej *Gospodarka – Innowacje – Technologie* RPO 2014–2020 przeznaczono 20,4% alokacji finansowej, a na działania II Osi Priorytetowej *Rozwój społeczeństwa informacyjnego* 2,5%, co daje łączną kwotę ponad 366 mln EUR na najbliższe lata. Regionalny Program Operacyjny wraz z programami krajowymi będzie realizował cele rozwojowe regionu uzgodnione pomiędzy Polską a Komisją Europejską w ramach Umowy Partnerstwa.

Głównym celem I Osi Priorytetowej *Gospodarka-Innowacje-Technologie* jest podniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności regionu, dzięki wykorzystaniu potencjału regionalnych i inteligentnych specjalizacji. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego zaplecze badawczo-rozwojowe nie jest w pełni dostosowane do potrzeb nowoczesnej gospodarki, a ciężar współpracy sfery B + R z gospodarką spoczywa głównie na uczelniach wyższych. Cel Tematyczny (CT) 1. *Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji* wymaga m.in. działań na rzecz rozwoju B + R poprzez wsparcie inwestycji w infrastrukturę jednostek naukowych, które umożliwią świadczenie usług w odpowiedzi na faktyczne zapotrzebowanie zachodniopomorskich przedsiębiorstw. Pierwszym Priorytetem Inwestycyjnym (PI) w ramach celu 1 jest *wzmacnianie infrastruktury B + R (...) i możliwości rozwoju sektora B + I*

²¹ *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2011–2020*, Szczecin 2011.

²² *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin 2010.

oraz promowanie centrów kompetencji, w szczególności tych o znaczeniu europejskim. Program jest dedykowany zarówno dla uczelni wyższych, jednostek naukowych jak również dla przedsiębiorców i partnerstw pomiędzy nimi. PI *Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B + I, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B + R i szkołami wyższymi* ma na celu podniesienie potencjału B + R w przedsiębiorstwach poprzez m.in. tworzenie i rozwój infrastruktury B + R w przedsiębiorstwach czy wsparcie wdrożenia własnych lub zakupionych wyników badań naukowych do kwoty 25 mln zł. Na poziomie krajowym, w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój podobne działania będą mogły liczyć na wsparcie, ale przekraczają kwotę zagwarantowaną w ramach RPO.

Priorytet Inwestycyjny dotyczący wspierania tworzenia i rozszerzenia zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług ma na celu wzrost konkurencyjności i innowacyjności sektora MŚP poprzez wdrażanie innowacji produktowych i procesowych w MŚP, inwestycje w wysoko innowacyjnych przedsiębiorstwach oraz wsparcie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój instrumentów finansowych. Doceniając znaczenie instytucji otoczenia biznesu w procesie wspierania zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji zostaną przeznaczone środki finansowe również na profesjonalizację usług świadczonych przez te instytucje²³.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza stanowi podstawę do sformułowania następujących wniosków:

1. Aby zapewnić sobie warunki prawidłowego funkcjonowania i rozwoju, przedsiębiorstwa muszą szybko reagować na zachodzące na rynku zmiany poprzez wprowadzanie nowych wyrobów lub nowych technologii wytwarzania produktów oraz stosując odpowiednie formy marketingu.
2. Wyniki badania działalności innowacyjnej przeprowadzone przez Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie wskazują, że w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz przedsiębiorstwach z sektora usług wyższy był udział tych firm, które w latach 2009–2011 wprowadziły innowacje procesowe, niż in-

²³ Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014–2020, Projekt, Szczecin 2014.

nowacje produktowe. W porównaniu do lat 2008–2010 odsetek podmiotów, które wprowadziły innowacyjny produkt oraz proces zmniejszył się zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych, jak i z sektora usług.

3. Zachodniopomorskie przedsiębiorstwa przemysłowe pod względem innowacyjności w porównaniu z innymi województwami zajmują trzecią od końca pozycję, bowiem zaledwie nieco ponad 13% firm dokonało istotnych zmian w swojej działalności. Niski poziom innowacyjności wśród zachodniopomorskich przedsiębiorstw wynika w dużym stopniu z braku środków finansowych na badania i rozwój oraz bardzo dużego odsetka mikro i małych firm w strukturze przedsiębiorstw. Niewielkie przedsiębiorstwa posiadają często ograniczoną zdolność do planowania strategicznych działań rozwojowych.
4. W zakresie innowacyjności Polska w porównaniu z innymi krajami europejskimi plasuje się na ostatnich pozycjach. Prawie 8% polskich przedsiębiorstw przemysłowych wprowadziło w badanym okresie innowacje produktowe i procesowe co stanowi ponad trzykrotnie mniejszy wynik w porównaniu z liderami rankingu.

Literatura

- Black J., *Słownik ekonomii*, Warszawa 2008.
- Dzida L., Masłowska A., Orczykowska M., Orzechowska U., Piotrowska J., Rozkrut D., Wegner M., *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009–2011*, Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020; Regiony, miasta, obszary wiejskie*, dokument przyjęty przez radę ministrów dnia 13 lipca 2010 r., Warszawa 2010.
- Niedzielski P., Narętkiewicz P., Pluciński M., Skweres-Kuchta M., *Innowacyjność i struktury klastrowe w województwie zachodniopomorskim*, Transport – Spedycja – Logistyka, Szczecin 2008.
- Nowy słownik ekonomiczny przedsiębiorcy*, red. Z. Dowgiałło Warszawa–Szczecin 2004.
- Penc J., *Encyklopedia zarządzania*, Łódź 2008.
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020*, Warszawa 2014.
- Raport o sytuacji Mikro i małych firm w roku 2013*, red. T. Kierzkowski, Bank Pekao, Warszawa 2014.
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2011–2020*, Szczecin 2011.

Skawińska E., Zalewski R.I, *Klasy biznesowe w rozwoju konkurencyjności i innowacyjności regionów*, PWE, Warszawa 2009.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Szczecin 2010.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej DzU 2005, nr 179, poz. 144.

Analysis of the current state of the innovation sector in Western Pomerania and development prospects of the new financial programming of the European Union 2014–2020

Summary

Companies and organizations should be focused on developing new products and innovations. Only such have a chance to compete on today's competitive market . The first part of the publication presents the current state of development of innovative activities in particular provinces divided into product and process innovation among industrial and service companies. Westpomeranian region ranks last in those classifications. The second part of the article presents proposed tools to be used by the region in the years 2014 – 2020 in order to reduce disparities in comparison with the leaders of the ranking. A confrontation of European countries in terms of product and process innovation among industrial and services companies is also presented, but Poland is ranked the bottom of the ranking. The tool that will be instrumental in strengthening the process of innovative activities in Poland in the coming years will be the Operational Programme of Smart Development.

Keywords: product and process innovation, industrial and service companies.

Translated by Małgorzata Saar